

Wiesław Kuś

Grodziec Śląski, woj. bielskie. Kościół św. Bartłomieja

Informator Archeologiczny : badania 18, 184-185

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

opracowywaniu projektu rewaloryzacji parku i dworku. Źródła historyczne, dotyczące pałacu są znikome.

Założono wykop sondażowy o długości 25 x 7 m, usytuowany na osi alejki, łączącej ul. Główną z polanką w parku, wzdłuż linii N-S. Ponadto w miejscach domniemanych naroży pałacu założono dwa małe wykopy 30 x 30 cm.

W wyniku prac badawczych ustalono rzut pałacu, który miał kształt prostokąta o wymiarach 34,5 x 17,5 m. Odsłonięty mur południowej ściany pałacu wykonany był z kamienia łamanego /wapień/, spojenego zaprawą wapienną. Do niego przylegał mur prostokątny, do którego dotykała szeroka na około 8,5 m ława fundamentowa, będąca pozostałością bliżej nieokreślonej przybudówki. W odległości 250 cm od południowej ściany odkrytej przybudówki stwierdzono obecność murku, o szerokości 45 cm, będącego najprawdopodobniej pozostałością po murze ogrodzeniowym.

W ścianie południowej pałacu natrafiono na wejście do piwnic. W wyniku penetracji stwierdzono obecność trzech piwnic, sklepionych kolebkowo, stosunkowo dobrze zachowanych.

Warstwa użytkowa, w postaci intensywnie czarnej ziemi zawierała materiał archeologiczny, datowany na koniec XVI-XVII w. Były to głównie fragmenty ceramiki, kafla, gwałdzkie żelazne.

Materiał zabytkowy znajduje się w Wojewódzkim Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Katowicach.

BRZESZINY
woj. skierniewickie
Stanowisko I - Zamek

Muzeum Regionalne w Brzeszinach

Badania prowadził dr Henryk Wiklak. Finansował WKZ w Skierniewicach. Kontynuowanie badań z roku 1978. Osadnictwo z doby renesansu.

Stanowisko znajduje się w centrum Brzeszin. Jest to miejsce, na którym stał zamek możnego rodu Lasockich zniszczony w czasie wojen szwedzkich. Dziś stoi tu kościół pod wezwaniem "Św. Ducha" wzniesiony w 1750 r. Prace wykopaliskowe w 1978 r. odsłoniły fragmenty murów zamkowych z XVI w. wchodzących z jednej strony pod kościół, z drugiej pod chodnik ul. T. Kościuszki.

Idąc za sugestiami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Skierniewicach wspólnie prace badawcze. Celem badań było docięć: czy mury zamkowe lub inne urządzenia /fosa, rowy, skarpy/ wokół zamku zachowały się i czy są uchwytnie w ziemi. W wykopie założonym po drugiej stronie ul. T. Kościuszki na przeciw wykopów z badań poprzednich, nie stwierdzono ciągu murów zamkowych ani też nie natrafiono na ślad fosy. Natomiast ustalono istnienie murków fundamentowych należących do zabudowy miejskiej od XVII - XX wieku.

Dokumentacja i zabytki w/w badań znajdują się w Muzeum Regionalnym w Brzeszinach.

BRZESZINY I
woj. skierniewickie
Stanowisko 5 /kościół farny/

patrz
późne średniowiecze

CIECHANÓW
Zamek

patrz
późne średniowiecze

DZIAŁDOWO
woj. ciechanowskie
Zamek

patrz
późne średniowiecze

GALINOWO, gm. Kisielice
woj. sibińskie
Stanowisko 1

patrz
późne średniowiecze

GNIEZNO
woj. poznańskie

patrz
wczesne średniowiecze

GRÓDEK
woj. białostockie
Stanowisko 1, Grodzisko "Góra Zamkowa"

patrz
wczesne średniowiecze

GRODZIEC SŁĄSKI
woj. bielskie
kościół św. Bartłomieja

Badania prowadził mgr Wiesław Kuś. Finansował WKZ w Bielsku Białym. Ruiny kościoła św. Bartłomieja, /XVI/XVII w./

W związku z bardzo złym stanem ruin kościoła wchodzącego w skład kompleksu pałacowo-ogrodowego w Grodźcu Śląskim, rozpoczęto badania archeologiczne, poprzedzone badaniami radarowymi, mające na celu odtworzenie przebiegu fundamentów tej kamiennej budowli. Badania te stanowią także wstęp do rekonstrukcji architektonicznej całego obiektu.

Po zdjęciu 20 cm warstwy humusu z powierzchni wytyczonego kwadratu o wymiarze 20 x 20 m, odsłonięta została korona fundamentu całego obiektu. Założono trzy wykopy - w wieży, narożniku nawy oraz w sakrytalii. Dokonano także eksploracji komory grobowej znajdującej się w prezbiterium.

W wieży międzywarstw warstw złożonych z gruzu kamiennego i zaprawy wapiennej wynosiła 0,9 m. Na tej głębokości znajdowała się także stopa fundamentu, złożonego z 7 warstw kamieni wapiennych spojenych zaprawą. Grubość fundamentu mieściła się w granicach od 1,0 - 1,1 m. W południowo-zachodnim narożniku wieży, na głębokości 0,4 m natrafiono na szkielety 2 osobników. Był to pochówek wdrzny.

Wykop w narożniku nawy, o wym. 3 x 3 m wiązał się z koniecznością usunięcia dużego pnia rosnącego tam drzewa. Układ warstw i ich charakter nie odbiegał od warstw w wieży. Pod korzeniami drzewa znajdował się szkielet dziecka.

Badania wewnątrz fundamentu zakryłi odsłoniły pierwotną posadzkę, która stanowiły niezdobione płytki kamienne o wym. 0,2 x 0,2 m. Ostatnim elementem badań była eksploracja komory grobowej, która wg. danych historycznych spełniała rolę grobowca rodziny Grodzieckich, właścicieli wsi. Krypta o wym. 2,3 x 1,6 x 1,5 m posiadała zamknięte sklepienie kolebkowe, wykonane jak i ściany z cegły. Badania ujawniły resztki 5 szkieletów różnych wiekowo osobników.

Badania archeologiczne zakończono.

JANOWIEC
woj. lubelskie

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Lublinie

Badania prowadziła mgr Maria Supryn /autorka sprawozdania/. Finansowało Muzeum w Kazimierzu Dolnym. Dziewiąty sezon badań, Zamek /XVI-XVIII w./.

Kontynuowano prace badawcze w dwóch punktach założenia: w skrajnym północnym pomieszczeniu skrzydła wschodniego i na dziedzińcu wschodnim.

W skrajnym północnym pomieszczeniu skrzydła wschodniego wykop, oznaczony jako XXVIII, założony został wzdłuż północnej ściany pomieszczenia w związku z wcześniej wykonanymi w skrzydle wschodnim odkryciami, wskazującymi, iż pierwotnie w miejscu owego skrzydła znajdował się mur kurtynowy, do którego od strony dziedzińca dostawiona została, najpewniej już w początkach XVI wieku konstrukcja o charakterze zapewne obronnym. Wykop XXVIII miał na celu przede wszystkim przedzielenie współzależności między nie istniejącym tu powyżej poziomu terenu murem, zamykającym ową konstrukcję od strony zachodniej, a murem zamykającym pomieszczenie od północy, a zarazem stanowiącym zamknięcie od strony południowej bastei północno-wschodniej zamku.

W wyniku prac stwierdzono, iż mur omawianej konstrukcji, o stopie fundamentowej na głębokości 1,25 m wchodzi w mur zamykający od południa basteję. Jednorodny w części nadziemnej południowy mur bastei, dostawiony do dawnego muru kurtynowego, różnicuje się poniżej poziomu korony muru związanego z ową konstrukcją. W części wschodniej mur ten ma stopę fundamentową posadowioną na głębokości około 0,65 - 1,00 m i opadającą ku wschodowi, natomiast w części zachodniej, eksplorowanej do głębokości 1,85 m stopy fundamentowej nie osiągnięto. W trakcie eksploracji zachodniej części wykopu stwierdzono, że ściana zamykająca pomieszczenie od strony północno-zachodniej posadowiona jest jedynie na łuku odciążającym, widocznym częściowo powyżej poziomu terenu i na warstwach nasypowych. Z wykopu pochodzą załódwie dwa ułamki naczyń z XVI-XVIII wieku.

Wykop XXIX wytyczony został na dziedzińcu przed wschodnią partią skrzydła południowego. Miał on na celu wyjaśnienie sposobu rozwiązania wejścia z dziedzińca do wnętrza skrzydła. Omawiany wykop stanowi kontynuację wykopu XXV, w którym odsłonięto m.in. mur galerii komunikacyjnej tej partii założenia oraz dwa równoległe do niego od strony dziedzińca mury, stanowiące najprawdopodobniej pozostałość środkowej partii konstrukcji schodów.

W wykopie XXIX odsłonięto mur stanowiący kontynuację wyżej wspomnianego muru galerii - mur ceglany na zaprawie wapienno-piaskowej o szerokości około 1,45 m /zwraca uwagę bardzo płytkie posadowienie muru, bo od strony północnej na głębokości około 1,11 m/. W odległości około 0,50-0,60 m na północ od niego, pod warstwą bruku z kamieni nierzadkich, odsłonięto dwa mury kamienne na zaprawie wapienno-piaskowej, o szerokości około 1,00 m, oddalone od siebie o około 1,40 m. Mury te zamknięte są od zachodu poprzecznym łącznikiem o szerokości około 1,10-1,40 m. Układ murów świadczy o tym, że najprawdopodobniej w wykopie natrafiono na zakończenie konstrukcji schodów od strony zachodniej wiodących na I piętro galerii komunikacyjnej. Stopa fundamentowa murów znajduje się na głębokości około 2,20 m. Ustalono przy tym, że wspomniany ceglany mur galerii komunikacyjnej wzniesiony został dopiero po zniszczeniu murów schodów, warstwa budowlana bowiem muru galerii wchodzi na zniszczoną koronę murów konstrukcji schodów. Natomiast mur z kamienia wapiennego na zaprawie wapienno-piaskowej, odkryty bezpośrednio pod ceglany mur galerii, w postaci filara o szerokości około 1,20 m wysuniętego przed północne lico muru galerii na około 0,25 m, posadowionego na głębokości około 2,20 m, był współczesny schodom i może stanowić pozostałość wcześniejszego być może krużganka. Calcem w postaci piasku wystąpił na głębokości około 1,60-1,83 m. Nad calcem stwierdzono nawarstwienia zawierające bardzo nieliczne zabytki ruchome datowane na XVI-XVII w., wyżej występowały nawarstwienia z przemieszanyimi znaleziskami z XV/XVI-XX w.

Materiały znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Lublin.

Badania będą kontynuowane.

JAROSŁAW
woj. przemyskie
Stanowisko - były
opactwo benedyktynek

patrz
wczesne średniowiecze

JELENIA GÓRA - CZARNE
Dwór

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu

Badania archeologiczno-architektoniczne prowadziła mgr inż. arch. Ewa Łużyńska, mgr Tadeusz Kaletyn. Finansował WKZ w Jeleniej Górze. Pierwszy sezon badań /1959 r./

Dwór Czarne wzniesiony w 1559 r. stanowi murowany, trójkondygnacyjny budynek założony na planie czworoboku z czworobocznym dziedzińcem i jednotraktowymi skrzydłami. W północno-zachodnim